

Verandering in de Grondwet strekkende tot het doen vervallen van artikel 185 van de Grondwet onder opnemng van een additioneel artikel

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG

(Ingezonden 16 november 1971)

Nr. 5

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de zitting 1971)

Met voldoening hebben de ondergetekenden er kennis van genomen, dat het merendeel van de leden der bijzondere commissie, belast met het onderzoek van de in tweede lezing ahangige grondwetswijzigingen, geen behoefte voelde nog opmerkingen over het onderhavige onderwerp te maken.

In antwoord op de door vele andere leden en verschillende andere leden gestelde vraag, wat de Regering gedaan heeft ter uitvoering van de motie-Voogd diene het volgende. Hoewel de toenmalige Minister van Financiën bij de behandeling van deze motie in de Tweede Kamer op 3 februari 1971 naar voren heeft gebracht, dat van een regering niet verwacht mag worden dat zij een regeling laat uitwerken, waartegen zij overwegende bezwaren heeft, is na de aanvaarding van deze motie niettemin ernstig overwogen of daaraan uitvoering kon worden gegeven. Het leek het vorige kabinet echter niet wel doenlijk hier toe een zinvolle opdracht te geven, omdat in het rapport van de commissie-Van Walsum reeds gedetailleerd is aangegeven, naar welke maatstaven en tot welke bedragen naar het oordeel van deze commissie subsidie zou dienen te worden verleend.

De ondergetekenden kunnen dit standpunt volledig onderschrijven. Ook naar hun oordeel bestaat in dit stadium aan een nadere uitwerking van het rapport-Van Walsum door een nieuwe commissie geen behoefte.

In antwoord op de door dezelfde leden gestelde vraag of de commissie-Verdam er in zal slagen, „in de loop van deze zomer met een interim-rapport te komen, waarin de hoofdlijnen van de afkoopregeling die de commissie uitwerkt, zijn opgenomen” delen de ondergetekenden mede, dat de commissie onlangs een interim-rapport heeft uitgebracht. Dit rapport is inmiddels door de derde ondergetekende aan de Staten-Generaal aangeboden.

Het standpunt van het vorige kabinet ten aanzien van de voorstellen van de commissie-Van Walsum vervat in de tot de voorzitters van de beide Kamers der Staten-Generaal gerichte brief van 19 februari 1969 van de toenmalige Minister van Financiën (stuk 10 030 nr. 1), wordt door het huidige kabinet gedeeld.

In die brief heeft deze bewindsman als voornaamste bezwaar tegen de argumentatie van de commissie aangevoerd, dat deze haast ongemerkt en zonder nadere motivering overstapt van de subsidiëring van *maatschappelijke en culturele voorzieningen* naar subsidiëring ten behoeve van het *godsdienstig leven zelf*, terwijl hier naar de mening der Regering een principiële scheidslijn ligt.

De overheid dient de schijn te vermijden alsof zij door subsidiëring invloed zou willen uitoefenen in de eigen sfeer van de kerken waarvan het karakter als geloofsgemeenschap algehele vrijheid en zelfstandigheid vergt. Overheidssubsidie voor de verzorging van het godsdienstig leven zelf is met de daaraan inherente criteria voor een verantwoorde besteding en de controle daarop een aan het karakter van de kerken wezensvreemd element dat bovendien het gevaar in zich zou dragen dat de eigen verantwoordelijkheid van de kerkleden zou worden uitgehouden. Als bijkomende bezwaren zijn in de genoemde brief (blz. 2, rechterkolom, derde alinea) voorts een aantal problemen die bij de uitwerking van de subsidieregeling zouden rijzen, opgesomd. Dit aantal zou ongetwijfeld nog groter worden wanneer

ook genootschappen op geestelijke grondslag in de regeling zouden worden betrokken.

Met het vorige kabinet nemen de ondergetekenden derhalve ten aanzien van subsidiëring van de kerkgenootschappen een afwijzend standpunt in. Ook zij achten afkoop van de huidige op artikel 185 van de Grondwet gebaseerde aanspraken van een aantal kerkgenootschappen en hun dienaren de enig aanvaardbare oplossing. Bij deze uitspraak tekenen zij evenwel aan, dat het voorliggende voorstel tot grondwetsherziening noch ten aanzien van subsidiëring van kerkgenootschappen, noch ten aanzien van bedoelde afkoop een beslissing inhoudt. De beslissing daaromtrent zal plaatsvinden bij de wettelijke regeling, waarnaar in het voorgestelde additionele grondwetsartikel wordt verwezen.

Met belangstelling hebben de ondergetekenden kennis genomen van de suggesties die de commissie-Verdam in haar als discussiestuk bedoelde interim-rapport op het gebied van de afkoop van de huidige aanspraken heeft gedaan. Het interim-rapport heeft de ondergetekenden gesterkt in hun overtuiging dat een aanvaardbare regeling voor de afkoop mogelijk is.

Uiteraard is thans nog niet te voorzien waarin de te verwachten discussies over de door de commissie aan de orde gestelde vragen precies zullen uitmonden en mag, gezien de korte tijd sinds de aanbidding van het rapport, ook van de Regering nog geen uitspraak over alle in het rapport gedane suggesties worden verlangd.

Wel menen de ondergetekenden te kunnen stellen, dat uit het rapport moet worden afgeleid dat bij kapitalisatie zonder meer van de huidige uitkeringen niet aan alle aspecten van deze ingewikkelde materie recht zou worden gedaan. De ondergetekenden zijn bereid in deze een ruim standpunt in te nemen.

Voorts is door de commissie het belang naar voren gebracht van een nadere uitspraak van de zijde van de Regering over het rentepercentage op basis waarvan de kapitalisatie zou dienen te geschieden. De Regering is, ter bevordering van een zo goed mogelijke voortgang van de werkzaamheden van de commissie, bereid deze door de commissie gewenste uitspraak te doen. Zij wijst erop dat de kwestie van de kapitalisatiefactor sinds de eerder genoemde brief van 19 februari 1969 weer aan de orde is gekomen bij de voorbereiding van het ontwerp van wet op de lijkbezorging (zitting 1970-1971 - **11 256**), waarbij het onder meer ging om afkoop van perpetuele verplichtingen van gemeenten tegenover bepaalde kerkgenootschappen (verwezen moge worden naar artikel 93 van dit wetsontwerp). Bij de behandeling van deze kwestie is de Regering tot de conclusie gekomen dat kapitalisatie op basis van 5 pct. voor verplichtingen als de onderhavige juist te achten is. Aangezien het ook bij de thans aan de orde zijnde kapitalisatie gaat om perpetuele verplichtingen, verklaren de ondergetekenden zich bereid - behoudens uiteindelijke uitspraak van de wetgever - ook hier over de gehele lijn een rentepercentage van 5 te hanteren. Zij gaan er overigens mede akkoord dat de commissie-Verdam in haar eindadvies ook het onderhavige rentepercentage betreft.

De ondergetekenden gaan ten slotte in op de door vele andere leden gestelde vraag, of dit kabinet eventueel zal handelen overeenkomstig de suggestie van het toenmalig lid der Tweede Kamer de heer Van den Bergh, gedaan bij de behandeling in eerste lezing van het voorstel tot verandering van artikel 110 van de Grondwet (vervroeging Prinsjesdag). De aan het woord zijnde leden merkten op, dat de heer Van den Bergh het de juiste systematiek achtte, dat de behandeling in tweede lezing van het onderhavige wetsontwerp zou samenvallen met de be-

handeling van een wetsontwerp ter uitvoering van de aanhef van het nieuwe artikel X van de additionele artikelen, en dat in de gedachte van de heer Van den Bergh tenminste de afkondiging van de onderhavige grondwetswijziging zou moeten wachten tot de totstandkoming van de wettelijke regeling. Naar de mening van de ondergetekenden strookt een zodanige procedure niet met de opzet van het wetsontwerp, zoals het in eerste lezing is aanvaard. De strekking van het ontwerp is immers de weg vrij te maken voor een voorziening ter vervanging van de huidige, naar algemeen gevoelen sterk verouderde en onbevredigende regeling van artikel 185 der Grondwet, waartoe deconstitucionalisering van deze materie vereist is.

Tijdens de voorbereiding van deze voorziening blijft de bestaande regeling door middel van een additioneel artikel van kracht. Dit additionele artikel laat evenwel bewust in het midden welke de strekking van de te treffen wettelijke regeling zal zijn.

Uit het voorgaande blijkt tevens, dat de grondwetswijziging nodig is om een wettelijke regeling ter zake mogelijk te maken, zodat niet de afkondiging van de onderhavige grondwetswijziging zou moeten wachten op de totstandkoming van de wettelijke regeling, doch omgekeerd de totstandkoming van de wettelijke regeling zal moeten wachten op de afkondiging van de grondwetswijziging.

De ondergetekenden voegen hieraan nog toe, dat men, indien de procedure welke door de heer Van den Bergh is gesuggereerd, zou worden gevolgd, voorts zou belanden in de problematiek omtrent de artikelen 211, 212 en 214 der Grondwet. Een beslissing zou dan dienen te worden genomen in de strijd-vraag of de in die artikelen bedoelde afkondiging der vastgestelde veranderingen en bekendmaking van de tekst der herziene Grondwet alle in tweede lezing aanvaarde wijzigingen gezamenlijk moeten betreffen en met name of zeer langdurig uitstel van afhandeling van een wetsontwerp tot grondwetswijziging in tweede lezing geoorloofd is. Deze problematiek is in de Tweede Kamer behalve bij de openbare beraadslaging, weergegeven in de passages van de *Handelingen* welke door de aan het woord zijnde leden zijn vermeld in het verslag, bij de behandeling in eerste lezing van het voorstel tot vervroeging van Prinsjesdag tevens aan de orde gekomen in de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (**11 088**, nr. 5, blz. 4, rechterkolom, bovenaan) en voorts bij de openbare behandeling in eerste lezing van het voorstel tot opneming in de Grondwet van een bepaling inzake het lidmaatschap van het Koninklijk Huis (*Handelingen II*, zitting 1970-1971, blz. 2774, rechterkolom, 2785, 2786, rechterkolom en 2787).

Gelet op het vorenstaande beantwoorden de ondergetekenden de vraag van de aan het woord zijnde leden ontkennend.

*De Minister-President,
Minister van Algemene Zaken,*

BIESHEUVEL.

De Minister van Binnenlandse Zaken,

W. J. GEERTSEMA.

De Staatssecretaris van Financiën,

VAN DER STEE.